

Aktuální problémy v náhradní rodinné péči - profesionální pěstounská péče

Monika Kouřilová

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Monika KOUŘILOVÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Aktuální problémy v náhradní rodinné péči —
profesionální pěstounská péče**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti náhradní rodinné péče.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvalitativního výzkumu o problematice v náhradní rodinné péči, zvláště v pěstounské péči.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BECHYŇOVÁ, V. a KONVIČKOVÁ, M. Sanace rodiny. Praha: Portál, s.r.o., 2008. ISBN: 978-80-7367-392-5.

BUBLEOVÁ, V. Mezinárodní srovnání přístupů a forem realizace pěstounské péče se zřetelem k využití profesionálních pěstounů při řešení situace ohroženého dítěte z reintegrace rodiny. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2002: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí. ISBN: brož.

KOLEKTIV AUTORŮ, Aktuální otázky náhradní rodinné péče, sborník z VIII celostátního semináře NRP Brno 1.– 2. 10. 2008. Brno: Triada poradenské centrum O.S., 2008. ISBN: 978-80-254-3541-0.

MATĚJČEK, Z. Osvojení a pěstounská péče. Praha: Portál, 2002. ISBN: 80-7178-637-3.

NOVOTNÁ, V. a PRŮŠOVÁ, L. K vybraným otázkám osvojování dětí. Praha: Linde, 2004. ISBN: 80-86131-56-4.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Anna Masariková, CSc.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

10. února 2010

Termín odevzdání bakalářské práce:

7. května 2010

Ve Zlíně dne 10. února 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 30.4.2010

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy. 2

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

V teoretické části se zabývám systémem náhradní rodinné péče v České republice. V práci jsou popsány její jednotlivé formy, s větším zaměřením na profesionální pěstounskou péči. Dále se zaměřuji na sanaci rodiny a její využití. Zmiňuji také zahraniční zkušenosti zaměřené na modely profesionální pěstounské péče navržených pro realizaci v České republice.

V praktické části se pak zabývám aktuálními problémy v pěstounské péči, se kterými se pěstouni potýkají.

Klíčová slova: náhradní rodinná péče, osvojení, pěstounská péče, profesionální pěstounská péče, sanace rodiny.

ABSTRACT

In theoretical part I engage in system of spare family care in Czech Republic. In my project, there are described its constituent forms, much more focused on professional surrogate care. Next I concentrate on family reconstruction and its application. I mentioned foreign experiences focused on models of professional surrogate care designed for implementation in Czech Republic.

In practical part I engage in actual problems of surrogate care, which fosterers are intersected in.

Keywords: spare family care, adopting, surrogate care, professional surrogate care, family reconstruction.

Děkuji vedoucí bakalářské práce doc. PhDr. Anně Masarikové, CSc. za cenné rady a připomínky při zpracování této práce. Dále děkuji všem zúčastněným pěstounům za jejich účast na výzkumných rozhovorech.

Motto: *„Naším úkolem je, aby vhodné dítě přišlo do vhodné rodiny a aby adopce splnila to, co se od ní očekává: hluboké citové uspokojení a přirozenou náplň života dětem i jejich novým rodičům. Úspěch osvojení bude závislý na vzájemné schopnosti přizpůsobení obou stran“.*

P. Vodák, 1967, str. 196

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 FORMY NRP	12
1.1 OSVOJENÍ	12
1.2 PĚSTOUNSKÁ PÉČE	13
1.2.1 Pro koho je určena.....	14
1.2.2 Typy pěstounské péče.....	15
1.2.2.1 Klasická pěstounská péče	15
1.2.2.2 Příbuzenská pěstounská péče.....	15
1.2.2.3 Předpěstounská péče	16
1.2.2.4 Profesionální pěstounská péče	16
1.2.3 Dávky pěstounské péče	16
1.2.4 Kontrola pěstounské péče.....	17
1.2.5 Zánik pěstounské péče	18
1.3 ÚSTAVNÍ PÉČE	18
1.4 PORUČENSTVÍ.....	19
2 PROFESIONÁLNÍ PĚSTOUNSKÁ PÉČE	20
2.1 MODEL PROFESIONÁLNÍ PĚSTOUNSKÉ PÉČE REALIZOVANÝ NATAMOU.....	21
3 SLABÉ STRÁNKY NRP	23
4 SANACE RODINY	24
4.1 PODMÍNKY SANACE	24
4.2 KOMU JE SANACE RODINY URČENÁ	25
5 ZAHRANIČNÍ ZKUŠENOSTI	27
5.1 VELKÁ BRITÁNIE.....	27
5.2 RAKOUSKO.....	28
5.3 SLOVENSKO.....	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
6 VÝZKUMNÁ ČÁST	32
6.1 CÍL VÝZKUMU A VÝZKUMNÁ OTÁZKA	32
6.2 VÝZKUMNÁ METODA.....	32
6.3 TVORBA OTÁZEK PRO ROZHOVOR.....	32
6.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	33
6.5 ANALÝZA ROZHOVORŮ	34
6.6 ZÁVĚRY VÝZKUMU.....	40
ZÁVĚR	42
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	43

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	43
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	45
SEZNAM PŘÍLOH.....	46

ÚVOD

Téma „Aktuální problémy v náhradní rodinné péči – profesionální pěstounská péče“ jsem si vybrala, protože mně toto téma velmi zajímá a navíc je toto téma velice zajímavé a přínosné. V naší republice je stále více rodin, které nemohou mít své vlastní děti, a proto je důležité vědět, jak se tato situace dá řešit, a díky tomu tak pomoci nejen bezdětným párům, ale také dítěti, popřípadě dětem, které byly dány do ústavní péče. Sama dosud děti nemám, a proto jsem již otázku náhradního rodičovství řešila. S manželem jsme se domluvili, že osvojení by mohlo být jedno z alternativních řešení, i když po získaných zkušenostech bych zvažovala i pěstounskou péči. V mém okolí jsou rodiny, které mají adoptované děti a jsou velmi spokojené.

V naší republice je nejčastěji využíváno právě osvojení a na druhém místě je pak pěstounská péče, což jsou dvě základní formy náhradní rodinné péče. I přesto je stále mnoho dětí umístěno v ústavní péči, což je díky výzkumu Matějčka a jeho kolegů nejhorší možné řešení pro zdravý vývoj dítěte.

Pěstounská péče je nejdiskutovanějším tématem, a to v souvislosti s kritikou příliš vysokého počtu dětí v ústavní péči. I díky tomu se u nás často hovoří o zavedení profesionální pěstounské péče, která dosud prochází přípravnou fází a v naší zemi je jen jediná nezisková organizace, která se jí snaží ve svém pilotním projektu vytvořit a zrealizovat.

Bohužel nejen u nás, ale i v zahraničí je nedostatek zájemců o pěstounskou péči. Proto mají můj obdiv všichni pěstouni, kteří se pustili do výchovy cizího dítěte a poskytli mu tak bezpečné rodinné prostředí a zázemí.

Ve své práci se zabývám formami náhradní rodinné péče v České republice, jejími slabými stránkami a hlavně zahraničními zkušenostmi, co se týče profesionální pěstounské péče. Nemohla jsem opomenout také jednu z náprav odebraného dítěte do ústavní péče, popřípadě jejímu odvrácení a tou je sanace rodiny. V dnešní době se děti umístěné do pěstounské péče většinou nesetkávají s biologickou rodinou, a je velmi málo dětí, které se z pěstounské péče vrací zpět do biologické rodiny.

V praktické části se pomocí kvalitativně výzkumného šetření zaměřuji na předem vymezenou otázku, kterou pak porovnám s názory odborníků.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 FORMY NRP

Náhradní rodinná péče je péče o děti v náhradním rodinném prostředí a náhradními rodiči, kteří se snaží dítěti nahradit život, který se podobá přirozené rodině. NRP spadá do kompetence orgánů sociálně-právní ochrany, které tvoří obce s přenesenou působností, krajské úřady, obce a kraje v samostatné působnosti a další pověřené právnické a fyzické osoby.

1.1 Osvojení

Osvojení je jedna z nejčastějších a zároveň i nejdokonalejších forem NRP. Tuto formu využívá spousta manželských párů, které nemohou mít děti. Při osvojení, neboli adopci přijímají manželé nebo i jednotlivci opuštěné dítě za své a mají k němu stejná práva a povinnosti, jako by šlo o dítě vlastní. Osvojené dítě dostává příjmení po svých osvojitelích a zároveň vzniká také příbuzenský vztah díky příbuzným osvojitelů. Osvojit lze dítě nezletilé a rozhoduje o něm soud poté, co je dítě umístěno alespoň tři měsíce v rodině žadatelů na jejich vlastní náklady. Toto období se nazývá „předadopční péče“. Osvojitelem se může stát pouze osoba, která zaručí dítěti řádnou výchovu, a že osvojení bude ke prospěchu dítěte. Mezi dítětem a osvojitelem by měl být také přiměřený věkový rozdíl. Práva a povinnosti mezi osvojencem a původní rodinou tak zaniká.

Do osvojení jsou dávány děti, kterým dali jejich biologičtí rodiče souhlas k osvojení, dále děti, o které rodiče neprojevovali zájem po určitou dobu a děti, jejichž rodiče byli ze závažných důvodů zbaveni rodičovských práv. Nemohu také opomenout děti, které byly umístěny do schránek „Babyboxu“, které jsou často nabízeny právě k osvojení, ale to po uplynutí dvou měsíců jak ukládá zákon o rodině, kdy o dítě rodiče neprojeví zájem ačkoliv jim v tom nic nebránilo. Pak je i toto dítě právně volné. (Bubleová in Matějček 1999, s. 33 – 34)

Zákon rozlišuje dva druhy adopce:

1. Zrušitelná adopce – adopce 1. stupně (prosté osvojení), je typ osvojení, kdy práva a povinnosti rodičů přechází na osvojitele, ale v rodném listu dítěte zůstávají uvedeni původní rodiče dítěte. Prosté osvojení lze zrušit. Vzájemná práva a povinnosti mezi osvojencem a původní rodinou osvojením zanikají. Tento typ osvojení je využíván, respek-

tive je podmínkou, v případě přijetí dítěte mladšího jednoho roku, neboť nezrušitelně osvojit lze pouze dítě starší jednoho roku.

2. *Nezrušitelná adopce* – adopce 2. stupně, je v praxi častěji využívána a od prosté adopce se odlišuje tím, že osvojitelé jsou zapsáni do rodného listu dítěte na místo rodičů. Toto osvojení nelze zrušit. Osvojit dítě může manželská dvojice, manžel(ka) rodiče dítěte nebo jedinec. Osvojení jedincem je podle zákona možné v případě, že je předpoklad, že toto osvojení bude plnit svoje společenské poslání. O osvojení rozhoduje soud. (Bubleová in Matějček 1999, s.33).

Dále nemůžeme zapomenout také na další formu osvojení, kterou je *mezinárodní osvojení*. Mezinárodní osvojení je upraveno Úmluvou o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení, která v české republice vstoupila v platnost 1.6.2000. Mezinárodní osvojení je možné uskutečnit pouze mezi státy, které se staly smluvními státy této Úmluvy. Tento mezinárodní dokument spolu se zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, umožňuje osvojení dětí z ciziny nebo do ciziny. Týká se to dětí, které jsou právně volné a nepodařilo se jim v průběhu 6 měsíců najít vhodnou rodinu. V České republice jsou tyto děti nabídnuty prostřednictvím Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí do osvojení v cizině. Nenajde-li se v republice vhodné dítě pro žadatele o osvojení, pak se může pokud s tím žadatelé souhlasí, vyhledat vhodné dítě v zahraničí. ⁷⁾ (osvojení, www.icm.cz)

1.2 Pěstounská péče

Pěstounská péče je upravena v zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (ustanovení o zprostředkování pěstounské péče, o zařízení pro výkon pěstounské péče), v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře ve znění pozdějších předpisů (dávky pěstounské péče), a v právních předpisech o sociálním zabezpečení (nemocenské a důchodové pojištění pěstounů). (Bubleová in Matějček 2002, s.15-16).

Pěstounská péče je zvláštní formou státem řízené a kontrolované náhradní rodinné výchovy, která zajišťuje dostatečné hmotné zabezpečení dítěte i přiměřenou odměnu těm, kteří se ho ujali. (Bubleová, in Matějček 1999, s.34-35).

O svěření dítěte do pěstounské péče rozhoduje soud. Soud je také oprávněn ze závažných důvodů zrušit pěstounskou péči. Pěstouni mají právo za dítě rozhodovat pouze

v běžných záležitostech. Při mimořádně důležitých rozhodnutích musí mít souhlas biologických rodičů, pokud nejsou zbaveni rodičovských práv, popřípadě tak musí učinit soud nebo jeho poručník. Jedná se především o rozhodování, do jaké školy či školky dítě nastoupí, při lékařských zákrocích, při vycestování do ciziny a spousta dalších. Pěstoun není zákonným zástupcem dítěte. Toto je jeden z rozdílů, čím se pěstounská péče liší od osvojení. V praxi se však stává, že s odstupem času se pěstouni stávají poručníky dítěte, což jim usnadní jejich péči.

Dítě, které je umístěno do pěstounské péče, se může stýkat s biologickými rodiči, což je minimálně využíváno. Děti přichází do rodin značně traumatizovány, proto pěstouni se setkáním s biologickými rodiči často nesouhlasí, i když na to mají ze zákona právo.

Dítěti zůstává příjmení po biologických rodičích, je však možné časem požádat na matrice o jeho změnu. Pěstounská péče zaniká zletilostí dítěte. Pěstounům je často ukládána povinnost podávat pravidelné zprávy o výkonu pěstounské péče. Tuto povinnost ukládá soud. (Bubleová in Matějček 1999, 34 – 38)

1.2.1 Pro koho je určena

Pěstounská péče je obecně určena dětem, o které se rodiče nechtějí, neumějí nebo nejsou schopni postarat. Tyto děti zpravidla nejsou právně volné, což znamená, že jim nebyl dán souhlas k adopci od biologických rodičů a projevují o ně zájem. Dále se to týká dětí, které právně volné jsou, ale není jim z různých důvodů doporučeno ani realizováno osvojení. Toto bývá realizováno u dětí s vyšším rizikem vážnějšího geneticky podmíněného postižení, ale také u zdravotního postižení dítěte. Pěstouni se o osvojení tak nesnaží z důvodu náročnosti péče o takové dítě, kdy nechtějí přijít o dávky pěstounské péče.

Konkrétní podskupiny dětí vhodných pro pěstounskou péči:

- děti odlišného etnického původu – z důvodu zvýšených nároků na adaptační schopnosti rodičů,
- děti s vážnějším postižením – z důvodu náročnosti péče o tyto děti,
- děti starší – přibližně nad 6 let věku, z důvodu menšího zájmu o osvojení takto věkově starších dětí,

- děti s prognózou podprůměrné intelektové výkonnosti – pěstouni mají menší nároky po stránce školních úspěchů,
- děti s psychickou deprivací,
- děti s poruchou chování,
- sourozenecké skupiny. (Bubleová in Matějček 2002, s.19)

1.2.2 Typy pěstounské péče

V praxi se uplatňují dva typy pěstounské péče a to individuální a skupinová pěstounská péče. Do *individuální pěstounské péče* řadíme *klasickou* a *příbuzenskou* pěstounskou péči. Do *skupinové pěstounské péče* patří *velké pěstounské rodiny*, kdy se jedná o přijetí 4 – 6 dětí do rodiny pěstounů, která může mít navíc i své vlastní děti. Jiným takovým zařízením pro výkon pěstounské péče je například *SOS dětská vesnička*. V těchto vesničkách je pěstounskou péčí pověřena matka – pěstounka, která má k sobě další osobu na pomoc, které se říká „teta“. Matka – pěstounka vychovává v domečku 6 a více dětí různého pohlaví a věku. Ve většině případů se jedná o sourozenecké skupiny. Vesničku tvoří 10 – 12 domečků.

1.2.2.1 Klasická pěstounská péče

Jedná se o pěstounskou péči, kdy je dítě svěřeno do péče cizích osob. Jde o péči v běžném rodinném prostředí, kdy je do rodiny většinou přijímáno jedno až dvě děti. Pěstouny se tak ve většině případů stávají manželé, kteří již mají vlastní děti. Tito pěstouni jsou lépe připraveni k větší toleranci ke svěřenému dítěti do pěstounské péče a nekladou na něj tak velké požadavky co se týče jeho vlastností, schopností a prospěchu ve škole. Pěstouni se snaží pomoci dítěti, které bylo opuštěno. Klasická pěstounská péče má u nás podobu dlouhodobé péče.

1.2.2.2 Příbuzenská pěstounská péče

Jde o typ pěstounství s nejdelsí tradicí. Pěstouny se zde stávají ve většině případů prarodiče, nebo jiní příbuzní. Zkušenosti však ukázaly, že výchova prarodiči není vzhledem k vysokému věku prarodičů, mnohdy dobrým východiskem a proto tato péče mírně klesá. Výhodou této péče je, že se dítě neocitá ve zcela neznámém prostředí, a díky příbuzenským

vztahům mohou pěstouni předpokládat projevy dítěte. Jedna z nejčastějších variant, proč je dítě umístěno do příbuzenské pěstounské péče je při úmrtí rodičů dítěte.

1.2.2.3 Předpěstounská péče

Předpěstounská péče se řídí podle § 45b odst. 2. Využívá se především při dočasném svěřeni dítěte do budoucí pěstounské péče. Pěstoun musí do tří měsíců podat návrh o zahájení řízení o svěřeni dítěte do pěstounské péče po svolení od biologických rodičů. Pokud bylo dítě umístěno do ústavní výchovy z rozhodnutí soudu, není ke svěřeni dítěte do pěstounské péče třeba souhlasu rodičů. V průběhu předpěstounské péče je pěstounům poskytnuta odborná pomoc, někdy se také provádí kontrolní psychologické vyšetření dítěte. Tímto vyšetřením se zjišťuje úroveň vytvořených vzájemných vazeb v novém prostředí a také se zjišťuje psychomotorický vývoj dítěte.¹⁾ (FOD pěstounská péče, www.fod.cz)

1.2.2.4 Profesionální pěstounská péče

Profesionální pěstounská péče je další formou NRP, ale této formě se díky zaměření své bakalářské práce věnuji níže v samostatné kapitole č. 2.

1.2.3 Dávky pěstounské péče

Obecně jsou dávky pěstounské péče zahrnuty v zákoně 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře v hlavě sedmé § 36 – § 43.

Dávky pěstounské péče jsou čtyři a jsou určeny ke krytí nákladů svěřených dětí, na odměnu pěstouna a další náklady spojené s touto péčí. **Dávkami pěstounské péče jsou:**

- příspěvek na úhradu potřeb pěstouna,
- odměna pěstouna,
- příspěvek při převzetí pěstouna,
- příspěvek na zakoupení motorového vozidla.

Vedle dávek pěstounské péče náleží dítěti i pěstounovi i další dávky státní sociální podpory, například přídavek na dítě, rodičovský příspěvek a další kromě sociálního příplatku.⁴⁾ (dávky pěstounské péče. In integrovaný portál MPSV).

Dávky pěstounské péče jsou buď jednorázové nebo opakující se. Za jednorázovou dávku považujeme příspěvek při převzetí dítěte a příspěvek na zakoupení motorového vozidla. Mezi opakující dávky patří příspěvek na úhradu potřeb dítěte a odměna pěstouna. Opakující dávky jsou vypláceny i pokud dítě dosáhne zletilosti, nejdéle však do 26 roku jeho věku. Dávky vyplácí úřad státní sociální podpory, který je zároveň oprávněn o těchto dávkách rozhodovat.

1.2.4 Kontrola pěstounské péče

Kontrola pěstounské péče, či dětí žijících mimo vlastní rodinu, je jednou ze zásad zákona o sociálně-právní ochraně dětí a to v § 19 odst. 5.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností sleduje vývoj dětí, které byly svěřeny do výchovy jiných fyzických osob než rodičů; přitom jsou zaměstnanci obce s rozšířenou působností zařazení do obecního úřadu povinni navštěvovat rodinu, kde dítě žije, popřípadě jiné prostředí, kde se dítě zdržuje, nejméně jednou za 3 měsíce v období prvních 6 měsíců péče nahrazující péči rodičů, a poté v souladu se zájmy dítěte podle potřeby, nejméně však jednou za 6 měsíců, a to na základě zvláštního oprávnění vydaného obecním úřadem obce s rozšířenou působností, v němž je uvedeno jméno a příjmení zaměstnance, jeho další osobní údaje a vymezena činnost, kterou může tento zaměstnanec vykonávat.³⁾ (www.zakony-online.cz).

Tyto návštěvy slouží jako preventivní opatření, aby se tak zachytily možné problémy, které mohou nastat ať už ze strany pěstounů či dětí, a aby bylo možné tyto problémy co nejrychleji a nejefektivněji řešit. Dle mého názoru jsou tyto návštěvy nezbytné.

Pěstouni jsou dle §53 odst. 2 povinni:

- spolupracovat s orgány sociálně-právní ochrany při ochraně zájmů a práv dítěte
- na vyžádání příslušného orgánu sociálně-právní ochrany předložit listiny a další doklady a poskytnout nezbytné informace, je-li jich třeba pro výkon sociálně-právní ochrany
- umožnit za podmínek uvedených v §52 odst. 3 návštěvu zaměstnance orgánu sociálně-právní ochrany a zaměstnance obce s rozšířenou působností zařazeného do obecního úřadu v obydlí, popřípadě v jiném prostředí, kde dítě žije, je-li to nezbytné pro ochranu života nebo zdraví dítěte nebo pro ochranu jeho práv.³⁾ (www.zakony-online.cz)

1.2.5 Zánik pěstounské péče

Mezi pěstounem a dítětem nevzniká vztah na trvalo, ale může se stát, že vztah mezi nimi zanikne. Jako první příčina zániku je, že dítě dosáhne zletilosti. Může se však stát, že pěstounská péče zanikne kvůli úmrtí pěstouna nebo dítěte, dále zrušením pěstounské péče na žádost pěstouna, nebo z rozhodnutí soudu, který tak učiní ze závažných důvodů. Závažným důvodem soudu může být například navrácení dítěte do původní rodiny díky její stabilizaci, při nesplnění účelu pěstounské péče, protože si dítě v nové rodině nezvyklo. Další příčinou může být také rozvod pěstounů. Pokud se pěstouni rozvedou, může soud ustanovit, že jeden z pěstounů bude nadále tzv. „výlučným pěstounem“.

1.3 Ústavní péče

Ústavní výchovu nařizuje soud dle zákona o rodině a je určena dětem do 18 let a to v případech, kdy je dítě ohroženo, nebo je narušena jeho výchova. Ústavní péče je nutná v případech, kdy dítě není možné ponechat v biologické rodině a není pro něj vhodné osvojení ani pěstounská péče. V těchto případech se volí kolektivní zařízení, jako je dětský domov, kojenecký ústav nebo pro děti handicapované to jsou ústavy sociální péče. Týká se to především dětí, které byly zneužívány nebo zanedbávány. Může jít také o dítě, o kterém se rozhoduje u soudu, ke kterému z rodičů připadne.

Pobyt v ústavní péči hradí rodiče. Tato péče zaniká rozhodnutím soudu či zletilostí dítěte, ve výjimečných případech může být tento pobyt prodloužen o jeden rok, což je do 19 let věku dítěte na základě rozhodnutí soudu.

Dětské domovy spadají do resortu školství, což jsou klasické dětské domovy, nebo do resortu zdravotnictví, a to jsou domovy pro děti do 3 či 5 let věku. Co se týče dětí do jednoho roku, ty jsou umísťovány do kojeneckých ústavů, které spadají taktéž do resortu zdravotnictví. Ústav sociální péče spadá do resortu ministerstva práce a sociálních věcí a v těchto ústavech jsou umísťovány děti s vážným stupněm mentální poruchy nebo s kombinací vad, ať už smyslových, tělesných či mentálních. (Matějček 1999, s. 39 – 41)

1.4 Poručenství

Poručenství je uplatňováno v případě zájmu dítěte, kdy se velmi často hovoří o vyšší formě pěstounské péče. Poručníka ustanovuje soud a je dítěti ustanoven, jestliže dítě nemá zákonného zástupce.

Poručníka soud ustanoví v případech, když rodiče zemřeli, byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti, či byl výkon rodičovské zodpovědnosti pozastaven, a v poslední řadě pokud rodiče nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu.

Poručník dítě zastupuje ve všech právních úkonech a nemá k dítěti vyživovací povinnost. Poručník je pod neustálým dohledem soudu, kterému musí podávat zprávy a v některých úkonech musí mít schválení soudu. Mezi tyto úkony patří například souhlas k lékařskému zákroku, dlouhodobé vycestování, spravování majetku poručenice a další. Hlavní výhodou oproti pěstounské péči je, že poručník nemusí žádat o svolení biologické rodiče.

Úkolem poručníka je vychovávat, zastupovat a spravovat majetek nezletilého dítěte. Poručník nemusí, ale může o dítě pečovat. V případě, že o dítě pečuje, náleží mu stejné dávky jako v pěstounské péči.

Poručníka jak jsem již výše zmínila ustanovuje soud a stává se jím nejčastěji osoba, kterou doporučili rodiče, popřípadě někdo z příbuzných, může to také být i jakákoli jiná fyzická osoba, popřípadě i manželé. Vždy je nezbytný souhlas těchto osob s poručnictvím. Není-li možné ustanovit fyzickou osobu, pak se poručníkem stává orgán sociálně-právní ochrany dětí.

Soud může poručníka ze své funkce odvolat, pokud porušuje své povinnosti, nebo se stane nezpůsobilým. V případě, kdy jsou poručníky manželé a rozvedou se, pak soud rozhoduje, zda budou vykonávat tuto funkci oba rozvedení manželé, nebo ustanoví jednoho z nich. Zrušit poručenství se může také na žádost poručníka. ²⁾ (poručenská péče, www.fod.cz)

2 PROFESIONÁLNÍ PĚSTOUNSKÁ PÉČE

Jedním z druhů pěstounské péče u nás je i profesionální pěstounská péče, neboli u nás více známá pěstounská péče na přechodnou dobu. Profesionální pěstounská péče je upravena novelou zákona o sociálně-právní ochraně dětí, která je účinná od 1.6.2006. O této péči rozhoduje soud.

Tuto formu péče můžeme rozdělit na krátkodobou a dlouhodobou. V krátkodobé péči je dítě svěřeno do pěstounské péče na několik dnů či měsíců. V dlouhodobé péči je dítě umístěno k pěstounům na několik měsíců či let. (Bubleová a kol. 2002, s. 36)

Cílové skupiny profesionální PP dle Bubleové– pro jaké děti je určena:

- dětem, o které se nemůže starat alespoň jeden z rodičů ať už ze zdravotních či sociálních,
- dětem nezralých mladých matek, které neumí plnit svou rodičovskou roli,
- dětem drogově závislých matek, které potřebují čas na doléčení,
- dětem žijících v dlouhodobě nefunkční rodině,
- dětem, které náhle vážně onemocní a ani jeden z rodičů nezvládá dočasně tuto zátěž,
- dětem, které náhle vážně onemocní a ani jeden z rodičů nezvládá dočasně tuto zátěž, a rodiče nesouhlasí s umístěním do ústavního zařízení,
- dětem, které jsou vrácené z neúspěšné formy NRP,
- dětem, které se ocitnou v jakékoli nepříznivé tíživé situaci. (Bubleová, Kovařík, Pazlarová, Janíčková 2002, s.35)

Pěstouna u této formy výchovy vykonává pěstoun – profesionál. Na tyto profesionální pěstouny jsou kladeny velmi vysoké požadavky a diskutuje se o jejich vysokoškolském vzdělání, které by se mělo zavést na vysokých školách jako samostatný bakalářský obor. Při profesionální pěstounské péči je velmi důležitá bohatá výchovná zkušenost, spolupráce s orgánem sociálně-právní ochrany, psychologem, školou, poradnou či sdružením. Pěstouni – profesionálové by měli být připraveni zvládnout rozštěpenost, musí umět navazovat vzájemné citové vazby a náklonnost. Měli by však umět postupovat s odstupem z důvodu brzkého odloučení dítěte a pěstouna.

Vazby s biologickými rodiči se nepřerušují, naopak se snaží pěstoun – profesionál tyto vztahy zlepšit, prohloubit a rozvíjet. S rodinou úzce spolupracuje sociální pracovník, který jí byl přidělen a ten vytváří zároveň s dalšími odborníky plán péče o dítě. Cílem je dosáhnout nápravy v biologické rodině a zajistit tak dítěti návrat zpět do vlastní rodiny.

Výhody profesionální PP v porovnání s ostatními typy NRP dle Bubleové:

- umístění dítěte na základě souhlasu biologických rodičů,
- prvotní účast a spolupráce s biologickou rodinou,
- zachování možnosti návratu dítěte do biologické rodiny. (Bubleová, Kovařík, Pazlarová, Janíčková 2002, s. 35)

2.1 Model profesionální pěstounské péče realizovaný NATAMOU

Občanské sdružení NATAMA, nebo-li náhradní táta a máma je občanské sdružení, které vzniklo v roce 2003 v Praze a od roku 2004 provozuje Institut (náhradní) rodinné péče Natama. Toto sdružení se snaží v rámci pilotního projektu vytvořit a zrealizovat profesionální pěstounskou péči. Inspirací jí byl model profesionální pěstounské péče z Velké Británie.

Posláním Natamy je:

- podporovat zájem dítěte v obtížné rodinné situaci,
- pomáhat dětem ohroženým nebo trpícím vývojovým traumatem,
- umožnit dětem, aby vyrůstaly v bezpečném rodinném prostředí, rozvíjely své možnosti a žily plnohodnotným životem,
- podílet se na vědeckém pokroku, učení a sdílení zkušeností a poznatků. ⁶⁾ (o Natamě, www.natama.cz)

Formy profesionální pěstounské péče:

Při uvádění forem, které navrhuje Natama je vidět velká podobnost s modelem z Velké Británie, která je v kapitole 5.1.

Formy moderní (profesionální) pěstounské péče Natama rozdělila do sedmi péčí:

1. *Krátkodobá PP, včetně PP v krizi (neboli přechodná PP)*

Jedná se o péči dětí, v jejichž rodině nastaly problémy (vážné onemocnění rodičů, týrání dítěte) a situace dítěte tak vyžaduje rychlé řešení, kde dítě může bezpečně zůstat. Tato péče je časově omezena od jedné noci až po 3 měsíce.

2. *dlouhodobá PP*

je využívána v případech, kdy už je zřejmé, že není možné navrátit dítě zpět do původní rodiny. Jde o umožnění dítěti vyrůst v bezpečném a podnětném rodinném prostředí, a zachování kontaktu s biologickými rodiči.

3. *PP specializovaná na mladé lidi*

Jedná se o péči dětí starších 12 let, kdy jejich výchova již není jednoduchá díky pubertě. Pěstouni na tuto péči jsou proškoleni, dostatečně připraveni a odborně podporováni, aby zvládli všechny překážky, které se u těchto dětí díky dospívání mohou objevit.

4. *PP specializovaná na děti s různými obtížemi*

Pěstounskou péči často potřebují děti s nejrůznějšími druhy postižení a jejich kombinacemi. Zde se pěstouni specializují na práci s dětmi s fyzickým nebo smyslovým postižením nebo s poruchami učení. V této péči je pak často nutná práce se specialisty z různých oborů medicíny a v dalších odborných oblastech.

5. *Respitní (úlevná) PP*

Všechny profesionální pěstounské rodiny mají možnost využít tzv. podpůrné PP. Jde o proškolené pěstouny, kteří jsou přiřazeni k určitým rodinám, kterým pomáhají, když si pěstouni potřebují oddychnout. Tuto službu mohou využít na sedm dní v roce, a mohla by být využita také v rodinách dlouhodobé PP.

6. *PP specializovaná na práci se sourozeneckými skupinami*

Pro děti je velice důležité udržet se pohromadě se svými sourozenci. Tato péče se specializuje právě na velké sourozenecké skupiny.

7. *PP specializovaná na práci s nezletilými matkami*

Pro nezletilé matky je velice obtížné starat se o své dítě, a proto je zde tato péče. Úkolem pěstouna je pomoci nezletilé s péčí o miminko a podpořit je v náročném období. Je potřeba tyto matky učit, povzbuzovat je a zároveň plně respektovat jejich mateřskou roli a zodpovědnost.⁵⁾ (moderní pojetí PP [profesionální PP] [II.část PPP], www.natama.cz)

3 SLABÉ STRÁNKY NRP

Jako slabé stránky v NRP můžeme uvést nejednotnost, zdlouhavost, nepružnost, velmi malou komunikativnost a spolupráci všech institucí v oblasti NRP, nedostatečná odborná příprava žadatelů, nedostačující alternativní formy jako je např. profesionální pěstounská péče a velmi malé umístování dětí se speciálními potřebami či děti jiného etnika.

Slabé stránky v náhradní rodinné péči jsou neustálým tématem a stále se snaží spousta odborníků tyto stránky řešit. Problém je, že se v mnoha věcech názory odborníků liší. Nejvíce problémů je v pěstounské péči, kdy se na odborníky obracejí sami pěstouni, kdy se dá hovořit o selhávání pěstounské péče.

Jedná se především, jak uvádí Eva Rotreklová z poradenského centra TRIADA, o situace, kdy – cituji:

- dítě je svěřováno do pěstounské péče místo toho, aby byla sanována jeho rodina a mohlo se vrátit k rodičům,
- dítě je vráceno do ústavní výchovy po velmi krátké době po příchodu do pěstounské rodiny,
- pěstounská péče je předčasně ukončena a dítě se vrací do dětského domova nebo je umístěno ve výchovném ústavu,
- pěstouni zaměňují pěstounskou péči za péči osvojitelskou,
- pěstounská rodina nedostatečně naplňuje jeho psychické potřeby a dítě se necítí plně přijato,
- a konečně i stav, kdy není možno pro dítě najít vhodnou pěstounskou rodinu a výběr rodiny proto, aby dítě nezůstalo v ústavní výchově, je proto velmi rizikový. (Rotreklová in „Děti potřebují rodinu“, s.35-36)

4 SANACE RODINY

Sanace rodiny je dle mého názoru velice důležitá součást náhradní rodinné péče. I když je potřeba zdůraznit, že ne každá rodina může být sanována. Než dítě umístíme do ústavního zařízení a navždy jej odloučíme od biologické rodiny, je důležité se pokusit tuto rodinu napravit a dítě tak nechat v jeho rodinném prostředí, v případě, že dítě již odebráno bylo, tak se jedná o jeho nejrychlejší vrácení zpět do rodiny. Sanace slouží jako prevence, ale také jako již náprava vzniklých problémů v rodině. V naší republice se zabývá sanací rodiny nezisková organizace:

- Střep o.s. – české centrum pro sanaci rodiny (www.strep.cz).

„Sanace rodiny je soubor opatření sociálně-právní ochrany, sociálních služeb a dalších opatření a programů, které jsou poskytovány nebo ukládány převážně rodičům dítěte a dítěti, jehož sociální, biologický a psychologický vývoj je ohrožen. Důsledkem neřešené nebo akutní situace ohrožení dítěte může být jeho umístění mimo rodinu. Základním principem sanace rodiny je podpora dítěte prostřednictvím pomoci jeho rodině.“ (Bechyňová in Bechyňová, Konvičková 2008, s.18)

Aby mohla být rodina sanována je nutné sestavení multidisciplinárního týmu, který má jasného koordinátora. Tento tým je tvořen pracovníkem sociálně-právní ochrany dětí, pracovníkem centra pro sanaci rodiny, pracovníkem zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo pro děti potřebující okamžitou pomoc, je-li dítě aktuálně umístěno mimo rodinu a dalšími odborníky pracující s dítětem a jeho rodinou (psycholog, učitel, speciální pedagog, dětský lékař, soudce, atd.).

4.1 Podmínky sanace

Sanace je závislá na mnoha faktorech, které vzájemně ovlivňují míru ohrožení dítěte v rodině a zároveň posilují zdravé funkce rodiny. S těmito funkcemi je důležité pracovat při *sestavování sanačního plánu*:

- Rizikové faktory rodiny – rodiče či jeden z rodičů žili v dysfunkční rodině, část života strávili v zařízení pro výkon ústavní výchovy, některé z dětí mají odebrané mimo rodinu, či dali souhlas k adopci. Rodiče mají nízké vzdělání, jsou nezaměstnaní nebo nezaměstnatelní, dlouhodobě se pohybují kolem hranice minima, mají těžkosti s hospodařením, mají dluhy na bydlení, jsou zadlužení finančním společenstvem. Rodiče

nemají důvěru k sociálním pracovníkům ani k pracovníkům jiných pomáhajících profesí, nevěří institucím. Obávají se změn, nevěří, že by je mohli zvládnout. Mají tendence k odvrácení pozornosti pomáhajících pracovníků od podstaty svých těžkostí, bagatelizují je, mnohdy jim chybí reálný náhled.

- *Rizikové faktory prostředí* – ve kterém rodina žije a bude žít – je třeba citlivě hledat kompromis mezi životem rodiny v širší rodině, v komunitě a sociálním vyrovnáním obtíží, které ohrožují děti v rodině a k jejichž nápravě slouží jednotlivé kroky sanace rodiny. Důležitým faktorem je, aby rodina měla kde bydlet. Pokud rodina přišla o bydlení je nutné spolupracovat s obcí na sanačním plánu a řešení bytové situace.
- *Aktuální sociální situace rodiny* – při zařazení do programu sanace rodiny je třeba znát všechny uvedené faktory rizikovosti, jejich délku trvání a souvislost se současným ohrožením dítěte. Je nutné posoudit úroveň rozvoje dítěte, jeho situaci v rodině a v širším sociálním prostředí. Při posuzování je vhodné se zaměřit na fyzické zdraví dítěte, jeho psychosociální rozvoj, kvalitu vztahů v rodině, zajistit odpovídající péči a výchovu dítěte. Důležité je také zjistit, jaké instituce v rodině intervenovaly, jaká byla jejich strategie, zkušenosti a jak situaci dítěte a rodiny posuzovaly při ukončení vzájemné spolupráce. Je nutné brát také v úvahu pravomocně i nepravomocně uložená výchovná opatření soudu, které jsou důležité při plánování dalších konkrétních kroků, délky a intenzity sanace rodiny. (Bechyňová in Bechyňová, Konvičková 2008, s. 19-20)

4.2 Komu je sanace rodiny určena

Sanace je určena všem rodinám, které mají zájem svou situaci řešit a jsou seznámeni s konkrétními požadavky a cíly, se kterými souhlasili a dodržují všechny stanovené pravidla všichni členové sanované rodiny.

Případy, ve kterých lze uskutečnit sanaci rodiny:

- u nastávajících rodičů, kteří byli ve svém vývoji zanedbáváni či ohroženi a je možné riziko, že nebudou umět o své dítě pečovat nebo nebudou umět zajistit potřebné podmínky pro řádnou výchovu,
- u ohrožených dětí, které žijí ve vlastní rodině a vykazují konkrétní rizika ať už sociální, zdravotní či psychická a nedojde-li při sociální práci ke zlepšení do tří měsíců a nebo zhorší-li se tento stav u ohroženého dítěte či sourozenců,

- u dětí, které byly umístěny do ústavní péče. Je nutný dohled na bezpečný, kvalitní a smysluplný kontakt s biologickou rodinou, popřípadě později by mohlo dojít i k navrácení dítěte zpět do rodiny. U dětí svěřených do pěstounské péče na přechodnou dobu je to totožné, ale navíc je nutná účast zástupce organizace podporující pěstounskou rodinu v multidisciplinárním týmu,
- u dětí, kterým soud zrušil ústavní péči a jsou navraceny zpět do rodiny. Je důležitý dohled na kvalitativní změny a jejich udržení.

Situace, ve kterých sanace rodiny není vhodným řešením pro dítě – dle Bechyňové:

- dítě je obětí zvláště krutého zacházení ze strany rodičů, znalci nedoporučují kontakt,
- znaleckým posudkem dítěte a rodičů je prokázáno, že rodiče nemají k dítěti žádnou citovou vazbu,
- rodiče jsou závislí na alkoholu, drogách nebo jiných návykových látkách a odmítají léčbu závislosti,
- rodiče mají psychiatrické onemocnění a nesouhlasí se spoluprací multidisciplinárního týmu s jejich lékařem,
- rodiče jsou částečně zbaveni způsobilosti k právním úkonům a nesouhlasí se spoluprací multidisciplinárního týmu s jejich opatrovníkem. (Bechyňová in Bechyňová, Konvičková 2008, s. 20-21)

5 ZAHRANIČNÍ ZKUŠENOSTI

Modely zahraniční pěstounské péče byly inspirací pro zavedení této péče v České republice. Je mnoho zemí, kde tato péče již dlouhou dobu funguje a v každé zemi se také různí. Vybrala jsem si země, které jsou vzhledem k našim podmínkám nejbližší, a byly také největší inspirací pro přijetí profesionální pěstounské péče u nás. Jde o Velkou Británii, Rakousko a Slovensko.

5.1 Velká Británie

Velká Británie v posledních letech věnovala velkou pozornost pěstounské péči. Jedná se o nejběžnější formu řešení osudu opuštěných a sociálně osiřelých dětí. Pěstounská péče v této zemi má již šest typů této péče v různých podobách. Tyto formy jsou využity v případě náhlé nouze, pro překlenutí období při jednání o dalším osudu dítěte, jako poskytnutí dlouhodobějšího pobytu – někdy vedoucího k osvojení, za účelem diagnostiky a nebo v případě soukromé PP, která se dojednává mezi rodiči a pěstouny samotnými.

Typy pěstounské péče:

1. *Respitní (úlevná) pěstounská péče (Respite care)*

Péče je určena vyčerpaným rodičům popřípadě i dětem jako určité období k odpočinku a to buď krátkodobému, většinou se jedná o víkend nebo někdy i o týdenní pobyt. Jde o odpočinek od stále trvající péče nebo odpočinek jeden od druhého. Této péče je nejvíce využíváno u dětí s poruchami učení, u dětí s určitým tělesným postižením nebo u dospívajících, kteří mají časté konflikty se svými rodiči.

2. *Azylová či nouzová pěstounská péče*

Tato péče byla zavedena díky rušení dětských domovů. Je určena dětem v krizové situaci na jednu či několik nocí, dokud se nepodaří zajistit trvalejší umístění. Pěstouni, kteří vykonávají tuto péči musí být neustále k dispozici v jakoukoli hodinu, za což také berou příspěvek a zvláště pak příspěvek za každé umístěné dítě.

3. *Krátkodobá pěstounská péče*

Krátkodobá péče je myšlena na několik dnů až maximálně do 3 měsíců. Péče je určena především malým dětem před osvojením, díky probíhající krizi v rodině nebo v případě

hospitalizace jeho rodičů a není nikdo, kdo by dítě zastoupil. Tato péče může přetrvat ve střednědobou nebo dlouhodobou péči.

4. Střednědobá pěstounská péče

Střednědobá péče je jedna z nejvyužívanějších forem a její délka je od sedmi týdnů do dvou let. Poskytuje tak dostatek času rodině na vyřešení svých obtíží. Tyto děti vyžadují zvýšenou péči a pozornost, jejich výchova a převýchova bývá náročnější. I v této péči se může stát, že přejde v péči dlouhodobější či trvalejší.

5. Dlouhodobá a trvalá pěstounská péče

Trvání této péče je od dvou let výše, popřípadě až do dospělosti dítěte, proto můžeme hovořit o náhradním rodičovství, i když biologičtí rodiče nejsou opomíjeni. V okamžiku, kdy není možný návrat dítěte zpět do rodiny, je možné, aby dítě adoptovali pěstouni, za což jim bude poskytnut odpovídající příspěvek.

6. Soukromá pěstounská péče

Jedná se o nejproblematictější péči, kdy si biologičtí rodiče sami vyhledají pěstouny, nebo s jejich výběrem souhlasí a těmto pěstounům pak sami vyplácí příspěvek. Biologičtí rodiče musí oznámit tuto skutečnost orgánům sociální péče a ti pak na základě prověření sociálním pracovníkem schvalují vhodnost pěstounské rodiny. (Piskačová 1998 in Matějček 1999, s. 158-159)

5.2 Rakousko

V této zemi existuje právní úprava NRP a celý systém je velice dobře rozpracován. Jejich právní řád nezná „nezrušitelné osvojení“ a je zde možné osvojit si i dospělou osobu a to i když uzavřela manželství a má děti. Mimo osvojení zde existuje i pěstounská péče, o které rozhoduje stejně jako u nás soud. Existuje zde úřad „ochránce blaha mládeže“, který vykonává poručnictví nad dětmi, které nejsou v péči rodičů a to do té doby, než jim soud přidělí řádného poručníka. Poručník se stará o nezletilého a jeho majetek, za což bere odměnu.

Existuje zde organizace, která poskytuje služby v oblasti NRP a je to sdružení „Iniciativa náhradní rodina“. Toto sdružení je ze zákona oprávněno pořádat přípravné dvou semestrové kurzy a spoustu odborných přednášek a besed, které pořádá na Vídeňské lidové

univerzitě. Toto sdružení tak pomáhá připravit budoucí osvojitele a pěstouny. Pěstounským rodinám tak poskytují navíc odborné přednášky na nejrůznější témata, které přednášejí odborníci z daných oborů. Navíc zde organizují setkání pěstounských rodin, kde si vyměňují své poznatky a zkušenosti.

Co se týče profesionální pěstounské péče, i zde pomáhá toto sdružení, které se angažovalo při vzniku projektu sociálně-pedagogických pěstounských rodin. Všichni, kteří se chtějí zapojit do tohoto projektu, musí projít nástavbovým kurzem, který je v rozsahu 61 hodin a vedou jej sociální pracovníce. Tento kurz má za úkol prohloubit znalosti ze základního kurzu a seznámit pěstouny se specifiky profesionální pěstounské péče. Pěstounům jsou poskytovány dávky na úhradu nákladů spojených s péčí o dítě, dále finanční odměnu a plné sociální zabezpečení. Sdružení usiluje o to, aby se na profesionální pěstouny pohlíželo jako na pracovníky v dětských domovech. (Bubleová, Kovařík, Pazlarová, Janíčková 2002, s. 21-22)

5.3 Slovensko

Na Slovensku mají obdobný systém NRP jako u nás, s tím rozdílem, že v jejich zemi je profesionální pěstounská péče zavedena již od roku 1995. Tehdy se této péči účastnilo 6 rodin. Velkou zásluhu na tomto projektu měla nestátní organizace „Návrat“. Tato organizace vykonává svoji činnost na základě akreditace Ministerstva práce, sociálních věcí a rodiny.

Slovensko je tedy zemí, kde se již aktivně rozběhl projekt profesionální pěstounské péče, u nich znám jako „profesionálna náhradná výchova v rodine“. Profesionálními pěstouny se tam stávají zaměstnanci dětského domova a proto o umístění dítěte do rodiny nerozhoduje soud, ale ředitel dětského domova, který díky tomu má veškeré pravomoci ke svěřenému dítěti.

Do profesionální pěstounské péče může být umístěno jakékoliv dítě s nařízenou ústavní výchovou, ve většině se jedná o děti těžce umístitelné do jiné formy NRP. Většinou se jedná o děti romské a zdravotně postižené. Děti mohou být v péči do 25 let věku, v případě jejich studia, ale také mohou odejít dříve ke své biologické rodině, v případě změny situace v rodině. Maximální počet dětí umístěných v pěstounské péči je 6 dětí v rodině.

Profesionální pěstouni musí splňovat stejné požadavky jako běžní pěstouni, což znamená dokončené minimálně středoškolské vzdělání, nejlépe speciální pedagogiku. Výběr pěstounů provádí ředitel dětského domova na základě psychologického vyšetření v poradně popřípadě vyjádřením organizace Návrat, která má pro tuto práci akreditaci.

Problém, který musí organizace Návrat řešit je, že profesionální pěstouni jsou zaměstnanci dětského domova se všemi právy a povinnostmi, které vyplívají ze Zákoníku práce. Bohužel některá z jeho ustanovení nelze dodržet a to například přestávky v práci, dovolenou a jiné. (Bubleová, Kovařík, Pazlarová, Janíčková 2002, s. 25-26)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 VÝZKUMNÁ ČÁST

6.1 Cíl výzkumu a výzkumná otázka

Cílem výzkumu je zjistit názory pěstounů o problematice v systému pěstounské péče, se kterými se potýkali nebo potýkají a upozornit na tuto problematiku. Díky výzkumu bych chtěla zjistit s jakými problémy se potýkají samotní pěstouni.

Výzkumná část se snaží najít odpověď na otázku: „*S jakými problémy jste se setkali v pěstounské péči?*“

6.2 Výzkumná metoda

Pro dosažení výzkumu jsem zvolila techniku kvalitativního výzkumu. Za kvalitativní výzkum považujeme „*jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace. Může to být výzkum týkající se života lidí, příběhů, chování, ale také chodu organizací společenských hnutí nebo vzájemných vztahů*“. (Strauss, Coribinová 1999, s. 10).

Pro získání informací jsem zvolila metodu rozhovoru na předem připravené otázky. Pro rozhovor s pěstouny jsem zvolila polostrukturované otázky, což znamená položení zásadních otázek u všech pěstounů, možno se tázat v různém pořadí, a navíc zde byl ponechán čas na pružnou reakci a rozvíjení o další témata.

6.3 Tvorba otázek pro rozhovor

Otázky pro rozhovor byly vytvořeny na základě mých znalostí.

Při rozhovorech byly použity tyto základní otázky:

1. Kdo motivoval Vaši rodinu k rozhodnutí o přijetí dítěte do pěstounské péče?
2. Co bylo Vaším zdrojem informací?
3. Jak by jste hodnotili přístup sociálních pracovníků?
4. Byli jste dostatečně informováni?
5. Jak dlouhá byla čekací lhůta?
6. Byli jste spokojeni s proškolením?
7. S jakými problémy jste se setkali v průběhu vyřizování žádosti o pěstounskou péči?

8. Nastal nějaký problém po přijetí dítěte do pěstounské péče?
9. Kdo Vám pomohl řešit tyto problémy, popřípadě jak jste se s nimi vypořádali?
10. Je nějaký problém ještě nyní v současné době, který musíte řešit?
11. Co by jste hodnotili z vašich problémů, se kterými jste se setkali, jako nejpodstatnější?
12. Změnili by jste něco na současném systému?
13. Jaký je Váš názor na kontakt dítěte s biologickou rodinou?
14. Jaký je Váš názor na profesionální pěstounskou péči?
15. Zúčastnili by jste se profesionální pěstounské péče?

6.4 Výzkumný soubor

Pěstouny jsem oslovila díky Mezinárodní konferenci v Olomouci, které jsem se zúčastnila a díky níž jsem tak získala kontakty na rodiny, se kterými spolupracuji na tomto výzkumném šetření. Rodiny jsem kontaktovala a domluvila si osobní schůzku. Rozhovor byl proveden ve třech rodinách pěstounů a u všech byli přítomni oba rodiče. Pěstounům byla zajištěna anonymita. Rozhovory trvaly cca 2 hodiny, a tyto rozhovory jsem po souhlasu pěstounů nahrávala na diktafon a následně pak přepsala. Tyto rozhovory jsou součástí příloh.

Respondenty z řad pěstounů jsou:

- R1 – Muž pěstoun, přivydělávající si jako živnostník, žena je v domácnosti a stará se o těžce zdravotně postižené dítě.

Jedná se o pěstounskou rodinu, ve které je celkem šest dětí přijatých do NRP. Tři starší kluci byli adoptováni, mladší děvčata jsou v pěstounské péči. První adopce proběhla v roce 1993 a první pěstounská péče byla v roce 2000. Pěstouny jsou tedy 10 let. Nejstarší syn R. – 19 let je studentem 4. ročníku Biskupského gymnázia, druhý syn D. – 18 let, je absolventem Praktické školy a byl přijat na SOU obor zahradník. Nejmladší syn K. – 12 let je spolu s děvčaty K. – 11 let i A. – 10 let na základní škole. Nejmladší dcera P. – 9 let je žákyní praktické školy, kde se za pomoci asistenta pedagoga vzdělává podle individuálního vzdělávacího plánu pro pomocné školy.

Všechny přijaté děti jsou poloromského původu, jsou temperamentní a hyperaktivní. Vzhledem k jejich začátkům v ústavním zařízení se tyto děti potýkají s různými projevy psychické deprivace. Syn D. má lehkou mentální retardaci a ADHD, je v péči

psychologa a psychiatra. Dcery A. a K. jsou v péči psychologicko-pedagogické poradny – ADHD, dyslexie. Nejvýrazněji však rodinu ovlivňuje nejmladší dcera P., která má těžkou formu autismu spojenou se střední mentální retardací. Její postižení výrazně omezuje společenské aktivity rodiny, musí je uzpůsobovat jejím zvláštním potřebám.

➤ R2 – pěstounka (42 let), pěstoun (45 let)

V této rodině jsou pěstouny oba rodiče, oba mají vysokoškolské vzdělání, mají tři vlastní děti a čtyři v pěstounské péči, jednalo se o sourozeneckou skupinu rómského etnika. Pěstouny jsou již 9 let. Děti v pěstounské péči byly původní rodině odebrány. Vlastní děti, všechno chlapci M. – 15 let, J. – 13 let a T. – 11 let navštěvují základní školu. Děti v pěstounské péči, jsou dva chlapci a dvě děvčata R. – 14 let, J. – 13 let, M. – 11 let a A. – 10 roky. Všechny čtyři děti navštěvují speciální školu a mají svůj individuální vzdělávací plán.

➤ R3 – pěstounka (40 let)

Tato pěstounka má středoškolské vzdělání, vlastní děti má dvě. Jedno dítě v příbuzenské pěstounské péči a další dvě v pěstounské péči. Pěstounkou je 10 let. Vlastní děti, holčička a chlapeček E. – 15 let, T. – 12 let, synovec V. – 12 let, děvčata v pěstounské péči K. – 11 let a V. – 8 let. Všechny děti navštěvují základní školu.

6.5 Analýza rozhovorů

Pro analýzu dat získaných na základě rozhovorů, byla použita metoda otevřeného kódování. Otevřené kódování je: „proces rozebírání, prozkoumávání porovnávání, konceptualizace a kategorizace údajů“. (Strauss, Corbinová 1999, s. 42). Otevřené kódování je část analýzy, která se zabývá označováním a kategorizací pojmů pomocí pečlivého studia údajů. Při otevřeném kódování dochází k rozebírání údajů na samostatné části, které jsou prostudovány a následně zjištěny podobnosti a rozdíly, a také jsou kladeny otázky o jevech, které údaje reprezentují. Díky tomuto procesu dochází ke zvažování a zkoumání našich, ale i cizích domněnek o jevu a následnému novému objevu.

Z analýzy rozhovorů jsem získala 6 kategorií.

➤ motivace

➤ informovanost a poradenství

- přístup sociálních pracovníků a odborníků
- problémy se kterými se setkali
- názor na systém NRP a setkávání dětí s biologickou rodinou
- názor na systém profesionální pěstounské péče

Motivace

Do této kategorie, jsem zařadila odpovědi, které se týkaly motivace pro přijetí dítěte do pěstounské péče. V jedné z rodiny pěstounů byla motivací žena, díky jejímu pracovnímu zařazení. Další rodinu tak motivovala úplnost rodiny u bezdětného páru, která tak učinila po adopci tří synů. Třetí rodina pěstounů se k pěstounské péči dostala úmrtím rodičů dítěte a vstoupila tak do příbuzenské pěstounské péče, což bylo i následnou motivací vzít si další děti do pěstounské péče.

R1 – „*Motivací pro nás bylo mít úplnou rodinu, po které jsme oba dva toužili.. Díky tomu, že se nám nepodařilo mít děti vlastní, zažádali jsme o adopci, protože pěstounské péče jsme se báli, díky tomu, že jsme neměli zkušenosti s výchovou. V adopci jsme tak měli postupně tři chlapce. O pěstounskou péči jsme zažádali po té, co jsme si ověřili a získali sebedůvěru, že výchovu zvládneme“.*

R2 – „*U nás to vzešlo tak, že jsme oba chtěli mít spoustu dětí. Máme tři vlastní děti, které jsme připravovali již od narození na to, že jednoho dne se naše rodina zvětší o další děti, kterým chceme pomoci. Měli jsme potřebu pomoci právě opuštěným a znevýhodněným dětem“.*

R3 – „*Motivací pro nás bylo, tedy jestli se tak tomu dá říct, úmrtí mého bratra a jeho ženy. Zůstalo po nich dítě, které jsme si vzali do příbuzenské pěstounské péče. To nás později přimělo vzít do pěstounské péče i další opuštěné děti“.*

Informovanost a poradenství

Do této kategorie jsem zařadila odpovědi pěstounů týkající se informovaností a poradenství o pěstounské péči. Jedna rodina získala informace z internetu, jedna z nastudování literatury a díky adopci svých synů měla kontakty na pěstouny i odborníky. Všichni se shodují, že nejvíce informací získali díky setkání s dalšími pěstouny. Semináře, které pro ně měly být průpravou tak hodnotí negativně jedna z pěstounských rodin, druhá a třetí se jich nezúčastnila.

R1 – „Spoustu informací jsem získala díky literatuře, jsem fanda Matějčka. Nastudovala jsem si potřebné informace, které jsem využila v adopci našich tří synů. Co se týče informací o pěstounské péči, tak ty už jsme měli díky adopci synů. Byli jsme již v kontaktu s jinými pěstouny, odborníky i se sociální pracovníci. Školením jsme tenkrát neprocházeli, neexistovalo a je to škoda. Nyní sama jezdím „školit“ žadatele, nebo spíš sdílet svoje dosavadní zkušenosti“.

R2 – „Informace jsme si zjišťovali postupně, díky internetu. Byla výhoda, že žena pracovala v dětském domově a měla přehled. I tak si myslím, že chybí řádná průprava pro pěstouny. Semináře, které pořádají nás nijak neoslovily, nejvíce informací jsme se pak dozvěděli díky kontaktům na pěstouny, kteří už pěstouny byli a mohli se tak podělit o cenné informace a rady. Je pravda, že dnes už tyto semináře jsou na jiné úrovni a myslím, že už jsou vyhovující“.

R3 – „Informace jsme žádné neměli, pomohli nám sociální pracovníce, které nás dobře informovali při přijetí synovce do příbuzenské pěstounské péče. Pak už jsme čerpali ze zdrojů na internetu a díky setkání s dalšími pěstouny. U přijetí dalších dětí jsme již potřebné informace měli. Proškolení jsme doposud nebyli“.

Přístup sociálních pracovníků a odborníků

V této kategorii jsou kladné odpovědi všech oslovených pěstounských rodin, které mají se sociální pracovníci dobrý vztah a shodují se na jejich kvalitním přístupu.

R1 – „Vzpomínám si, že při první žádosti o pěstounskou péči, kdy jsem stála před sociální pracovníci a na zádech jsem měla našeho adoptovaného syna, kterému byly dva roky, mi tuto péči sociální pracovníce rozmlouvala, já se ale nenechala odbít a na podání žádosti jsem trvala. Nejdříve jsem byla našťavaná, že mi pěstounskou péči rozmlouvá, ale pak jsme si dobře popovídali. Co se týče sociální pracovníce, která nás navštěvuje, nemůžu si ji vynachválit a máme osobně velice dobrou spolupráci. Nyní je však hodně pracovně a časově vytížená, takže naše komunikace je minimální. Od ostatních pěstounů vím, že jim vadí časté střídání sociálních pracovníků a také některým chybí léty osvědčená praxe“.

R2 – „Přístup sociální pracovníce si nemůžu vynachválit. Měli jsme štěstí, že u podání žádosti o pěstounskou péči byla stejná sociální pracovníce, která k nám dochází. Poskytla nám spoustu cenných informací a máme s ní velice dobrý vztah. Její práce je na profesionální úrovni“.

R3 – „*Jak jsem již zmínila, práce sociální pracovnice je vynikající, tím že jsme rychle řešili situaci synovce tak nám velmi pomohla a poradila. Seznámila nás se všemi možnými možnostmi*“.

Problémy se kterými se setkali

V této kategorii se dovídáme, s jakými problémy se pěstounské rodiny potýkali. Všechny rodiny vytkly zdlouhavost při vyřizování žádostí a podstoupení lékařských prohlídek. Mezi základní nedostatky jedna z rodin uvádí velmi malou informovanost, a další dvě rodiny uvádí jako problém malou kontrolu, či pomoc rodině co se týče prvního půl roku svěřením dítěte do rodiny. Také se rodiny vyjadřují o dlouhé čekací době, kterou připisují špatnému propojení mezi pracovišti krajských úřadů.

R1 – „*Bohužel tady chybí služby, které by začínajícím pěstounům pomohly po přijetí dítěte do rodiny. Až po přijetí dítěte se začaly objevovat jeho „diagnózy“, které doposud byly skryty za pojmem citová deprivace. Jsou to především různé poruchy chování, které vychází z různých postižení našich dětí a hlavně z citové deprivace – lhaní, krádeže (jen u jednoho dospívajícího chlapce). Hodně jsem komunikovala s ostatními pěstouny. Ani ne tak se svojí sociální pracovníci nebo psychologem z krajského úřadu. Nechtěla jsem budít dojem, že to nezvládám. Spíš jsem se obracela na neziskovky. Ti mě pak doporučili v některých případech obrátit se na odborníky v místě našeho bydliště. Dále čekací lhůta by nemusela být tak dlouhá, pokud by dobře fungovalo propojení mezi pracovišti jednotlivých krajských úřadů. Na děti jsme čekali 1-2 roky*“.

R2 – „*Největším problémem, který nás zaskočil, byla dlouhá doba na vyřízení všech formalit. Tyto formality nám zabrali 8 měsíců. Jako další z problematiky jsme řešili, že nám do pěstounské péče bylo dáno dítě, které bylo starší než naše děti, což si myslím, že nebylo vhodné. Mělo by se určitě pohlížet i na tyto skutečnosti. Čekací doba na přijetí dítěte po oběhání všech zdlouhavých, a dle mého názoru zbytečných vyšetření, bylo přes rok. Velmi mně také překvapilo, že první návštěva sociální pracovnice byla až po půl roce co jsme měli doma první dítě, což dle mého názoru je také pozdě. Určitě by se měl sledovat stav svěřeného dítěte, nebo i dětí dříve. Je důležité zjišťovat, jak si děti na novou rodinu zvykly, zda jsou vztahy mezi pěstounem a dětmi vyvážené. Myslím, že tím by se dalo předejít následnému vrácení dítěte zpět do ústavu. Jako další problém byl, že jsme chtěli dát děti do školky, a i u takového rozhodnutí musí být souhlas rodiče, toto mi připadá zbytečné. Ta-*

ky se bojím toho, že pokud by se svěřenému dítěti mělo něco stát a bude potřeba lékařského zákroku, kde musí být taktéž souhlas, tak by už mohlo být pozdě. Mělo by se přesně stanovit a určit, v čem by jsme mohli rozhodnout bez souhlasu rodiče či poručníka“.

R3 – *„Jako jeden z problémů bych vytkla, že je velice malá informovanost. Tím, že jsme se stali pěstouny bohužel narychlo, tak jsme o pěstounské péči vlastně vůbec nic nevěděli. Dalším problémem bylo vyřizování žádostí, nad kterými jsme strávili přes půl roku. U dalších dětí, které jsme přijímali do pěstounské péče jsme již na vše byli připraveni a tak to pro nás bylo jednodušší. Jen mi přišlo zbytečné podstupovat všechna vyšetření znovu, když už jsme je jednou absolvovali. Na děti jsme čekali tři čtvrtě roku“.*

Názor na systém NRP a setkávání dětí s biologickou rodinou

V kategorii na názor NRP se rodiny opět shodly, že je náš systém potřeba vylepšit. Rodiny mluví o sjednocení ministerstev, o zdlouhavé době, než se dítě dostane na seznam dětí vhodných k pěstounské péči, dále o malé informovanosti občanů. Jedna z rodin mluví o navštěvování dětí biologickými rodiči, s čímž nesouhlasí, i když uvádí, že tuto problematiku je třeba řešit případ od případu. Především uvádí, že tyto návštěvy by měly mít svůj řád. S asistovaným setkáváním u starších dětí se shoduje i první rodina. Třetí rodina se k setkávání s biologickou rodinou nevyjadřuje, protože se stali poručníky svěřených dětí.

R1 – *„Systém NRP dle mého názoru je nedostatečný. Myslím si, že by se měl změnit a sjednotit. Dnes o NRP rozhodují tři ministerstva, což je asi největší problém. Také legislativa by se měla změnit. Je také chyba v práci domovů, protože jedno z dětí se dostalo na seznam vhodného dítěte pro pěstounskou péči až po pěti letech, i když toto stanovisko mělo už od jednoho roku. Mělo by se sehnat více pěstounských rodin, kam by děti byly přednostně umisťovány místo do ústavů. Především se jedná o ty nejmenší, tam bych zavedla PP na přechodnou dobu, než se jeho problém vyřeší umístěním do další rodiny Co se týče spolupráce s biologickou rodinou tu bych doporučila, ale ne u malých dětí, které potřebují pevnou citovou vazbu v náhradní rodině a u starších dětí by to měl být asistovaný kontakt za přítomnosti dalšího odborníka, nenechat v tom samotné pěstouny“.*

R2 – *„Náš systém NRP potřebuje změnu. Co se týče přípravy pěstounů na pěstounskou péči považují tyto přípravy za nedokonalé, měly by být více propracovány. Jsem názoru i co se týče setkávání svěřených dětí s biologickými rodinami, že by měly být tyto setkání předem stanoveny, dále za jakých podmínek tato setkání budou probíhat, a také*

v jakém intervalu. Navíc by se měla brát v úvahu přání dítěte, zda-li o toto setkání mají vůbec zájem. Já osobně se stykem s biologickými rodiči nesouhlasím. Neumím si představit, jak bych děti z návštěvy jejich biologických rodičů dostával, už tak nám trvalo roky získat si jejich důvěru a stanovit si určitý řád, který děti dodržují. Po návštěvě jejich rodičů si myslím, že by jsme mohli začít od začátku. Jsem si samozřejmě vědom, že je to případ od případu“.

R3 – „Systém NRP je docela dobrý, ale určitě potřebuje vylepšit. Mělo by se také více o NRP mluvit a ostatní občany seznámit s možnostmi, které NRP nabízí. Mělo by se urychlit svěření dětí do náhradní rodiny. Setkávání s biologickou rodinou neřešíme, protože biologičtí rodiče o děti nejevili zájem a nyní jsme již jejich poručníky“.

Názor na systém profesionální pěstounské péče

V této kategorii se rodiny vyjadřují rozdílně, první rodina je seznámena velmi dobře, zároveň spolupracuje s MPSV. O profesionální PP má zájem a určitě by se jí ráda zúčastnila. Druhá rodina má také přehled, ale této péče se nezúčastní. Třetí rodina o péči slyšela jen okrajově a také se jí nezúčastní.

R1 – „O toto téma se intenzivně zajímám. Nyní (11.5.2010) jsem byla pozvána na jednání na MPSV, kde budeme na toto téma dále diskutovat. Naše legislativa pojem profesionální PP nezná, zná jen PP na přechodnou dobu. Za profesionální pěstouny jsou nyní považováni ti, kteří pobírají zvláštní odměnu pěstouna. Zavedení profesionální PP je zatím jediným možným řešením PP u nás tak, aby se více dětí dostalo do rodin, a to právě ty, na jejichž péči si pěstouni netroufnou. Podmínkou dobře fungující profesionální PP je zavedení služeb pro tyto pěstouny, aby tak náročnou práci zvládli a děti se nevracely nazpátek do DD. Já o této formě uvažuji, a to hlavně proto, že vzhledem ke své dosavadní praxi i věku mám v sobě některá témata zpracovaná. Pokud bych byla začínajícím pěstounem, asi bych do toho nešla a volila bych méně náročnější formy“.

R2 – „Vím, že se teď často hovoří o tzv. profesionální pěstounské péči a tuto péči schvalují, ale zatím jsem neslyšel o dobrém modelu. Model, který nabízí Natama se mi nezamlouvá. Myslím si, že by se na naše podmínky měl vymyslet nový model. Vždyť máme spoustu odborníků, kteří by mohli vhodný model pro naši republiku sestavit. Nesouhlasím také s názvem profesionální, myslím si, že název terapeutická by byla lepší. Profesionální PP by jsme se nezúčastnili“.

R3 – „*O profesionální PP jsme slyšeli jen okrajově. Určitě je potřeba, aby tu něco takového vzniklo. Profesionální PP by jsme se určitě nezúčastnili*“.

6.6 Závěry výzkumu

Díky rozhovorům se třemi pěstounskými rodinami, můžu zhodnotit, že se jejich problémy shodují s odborníky, které jsou uvedeny v kapitole 3. Díky rozdělení do kategorií jsem ve svém výzkumu přišla na problémy a úskalí, které provází pěstouny v pěstounské péči.

Motivací pro přijetí dítěte do pěstounské péče, byla v jednom případě žena, které pracovala ve zdravotním zařízení a následně v DD. Další motivací byla touha po úplnosti rodiny u bezdětného páru, která se zúčastnila pěstounské péče po adopci tří synů. U další rodiny tak motivaci k pěstounské péči se zapříčinila nešťastná událost, kdy synovec pěstounky přišel o oba rodiče. Tato rodina si dítě vzala do příbuzenské PP a to ji také přimělo pomoci i dalším opuštěným dětem.

Informovanost a poradenství o pěstounské péči je u nás zatím na špatné úrovni. Rodiny se shodli, že je informovanost velice malá. Pěstouni si tak informace sháněli na internetu, další měla díky adopci nastudovanou literaturu a třetí rodina se o formě pěstounské péče dozvídá od sociální pracovnice. Co se týče proškolení pěstounů tak dvě z rodin se proškolení nezúčastnilo a jedna rodina ji hodnotí negativně co se týče jejich proškolení, dále však uvádí, že dnes se již proškolení zlepšilo. S názorem, že je velmi malá informovanost se ztotožňují.

Práci sociálních pracovníků si všechny oslovené pěstounské rodiny chválí. Mluví o jejich dobrém vztahu a kvalitním profesionálním přístupu. Pěstounka z první rodiny dále uvádí, že si další pěstouni na práci sociálních pracovníků stěžují. Důvodem je jejich časté střídání a také nedostatečná praxe v oboru. Myslím si, že střídání sociálních pracovníků je zapříčiněno jejich nedostatkem a také velkým množstvím dětí, které mají na starosti.

V kategorii s jakými problémy se pěstounské rodiny potýkaly. Všechny rodiny vytkly zdlouhavost při vyřizování žádostí a podstoupení lékařských prohlídek. Mezi základní nedostatky jedna z rodin uvádí velmi malou informovanost, a další dvě rodiny uvádí jako problém malou kontrolu, či pomoc rodině co se týče prvního půl roku svěřením dítěte do rodiny. Vyžadují tak odbornou pomoc po přijetí dítěte do rodiny. Také se rodiny vyjadřují

o dlouhé čekací době, kterou připisují špatnému propojení mezi pracovišti krajských úřadů. Je pravda, že krajské úřady mezi sebou pracují velmi pomalu. O zdlouhavosti a dlouhé čekací lhůtě se mluví již spoustu let. Určitě by se mělo pěstounským rodinám více pomáhat v jejich začátcích.

V kategorii na názor NRP se rodiny opět shodly, že je náš systém potřeba vylepšit. Rodiny mluví o sjednocení ministerstev, a opět o zdlouhavé době, než se dítě dostane na seznam dětí vhodných k pěstounské péči, dále znovu o malé informovanosti občanů. Jedna z rodin mluví o navštěvování dětí biologickými rodiči, s čímž nesouhlasí, i když uvádí, že tuto problematiku je třeba řešit případ od případu. Především uvádí, že tyto návštěvy by měly mít svůj řád. S asistovaným setkáváním u starších dětí se shoduje i další rodina. Třetí rodina se k setkávání s biologickou rodinou nevyjadřuje, protože se stali poručníky svěřených dětí. S návštěvami biologických rodičů, by se mělo také počítat a jistě není od věci, aby u návštěv byli odborníci. Je důležité, aby dítě návštěvou rodičů psychicky netrpělo. Určitě by se také mělo každé dítě řešit individuálně, u kterého je navštěvování biologickými rodiči vhodné a u kterého dítěte ne.

V poslední kategorii o profesionální pěstounské péči se rodiny vyjadřují rozdílně, první rodina je seznámena velmi dobře, zároveň spolupracuje s MPSV. O profesionální PP má zájem a určitě by se jí ráda zúčastnila. Druhá rodina má také přehled, ale této péče se účastnit nechce. Třetí rodina o péči slyšela jen okrajově a této péče se nezúčastní.

ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsem se pokusila nastínit problémy v náhradní rodinné péči, její podobu a návrhy jak by se dal tento systém zlepšit. V teoretické části se zabývám všemi formami náhradní rodinné péče a doufám, že tato práce by mohla posloužit jako průvodce celým systémem.

Nejvíce problémů ze všech forem náhradní rodinné péče je v pěstounské péči. Proto jsem svou výzkumnou část věnovala právě pěstounským rodinám. Podle výzkumu se všechny rodiny shodují v tom, že je potřeba tuto péči upravit. Měly by se přehodnotit vyplácené sociální dávky, měla by se změnit legislativa a v neposlední řadě by se mělo více pomáhat právě pěstounským rodinám při převzetí dítěte.

V naší republice se často hovoří o náhradní rodinné péči, ale veřejnost s touto problematikou je seznámena velice málo. Což také vyplývá z praktické části mé práce. Náhradní rodinná péče by se měla daleko více propagovat. Jsem také názoru, že by se ministerstva měla domluvit a hlavně sjednotit, nebo systém náhradní péče svěřit pouze jednomu ministerstvu, tak jak je tomu na Slovensku.

V současné době nezbude nic jiného, než čekat, jak se dlouho očekávaná změna, bude vyvíjet. Ministerstvo práce a sociálních věcí vypracovala koncept na profesionální pěstounskou péči, která by dosud všechny zmiňované problémy měla řešit.

Díky této změně, budeme věřit, že už nebude přibývat dětí v ústavní péči. Také budeme věřit, že se najde daleko více rodin, které budou mít zájem o jednu z forem náhradní rodinné péče a je jedno jestli půjde o adopci nebo o pěstounskou péči. Největší snahou je najít všem znevýhodněným a opuštěným dětem svou novou náhradní rodinu, ve které budou řádně vychováni a ve které budou mít bezpečné rodinné prostředí a zázemí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ARCHEROVÁ, C. *Dítě v náhradní rodině*. Praha: Portál, s.r.o., 2001. ISBN: 80-7178-578-4
- BECHYŇOVÁ, V. a KONVIČKOVÁ, M. *Sanace rodiny*. Praha: Portál, s.r.o., 2008. ISBN: 978-80-7367-392-5.
- BUBLEOVÁ, V., KOVAŘÍK, J., PAZLAROVÁ, H., JANÍČKOVÁ, R., *Mezinárodní srovnání přístupů a forem realizace pěstounské péče se zřetelem k využití profesionálních pěstounů při řešení situace ohroženého dítěte z reintegrace rodiny*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2002: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí. ISBN: brož.
- KOLEKTIV AUTORŮ, *Aktuální otázky náhradní rodinné péče, sborník z VIII celostátního semináře NRP Brno 1. – 2. 10. 2008*. Brno: Triada poradenské centrum O.S., 2008. ISBN: 978-80-254-3541-0.
- KOLEKTIV AUTORŮ, *Děti potřebují rodinu, inovativní přístupy v práci s ohroženými rodinami, sborník příspěvků z mezinárodní konference konané v Praze ve dnech 22. a 23.5.2008*. Praha: Občanské sdružení Člověk hledá člověka, 2008. ISBN: 978-80-254-2683-8
- BOŤOVÁ, A. a kolektiv autorů, *Náhradní rodinná péče a transformace systému péče o ohrožené děti v České republice*. Brno: Triada poradenské centrum O.S., 2008. ISBN: 978-80-254-3353-9.
- MATĚJČEK, Z. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál, 1999. ISBN: 80-7178-304-8.
- MATĚJČEK, Z. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002. ISBN: 80-7178-637-3.
- NOVOTNÁ, V. a PRŮŠOVÁ, L. *K vybraným otázkám osvojování dětí*. Praha: Linde, 2004. ISBN: 80-86131-56-4.
- SOBOTKOVÁ, I. *Pěstounské rodiny: jejich fungování a odolnost*. Praha: MPSV, 2003. ISBN: 80-86552-62-4

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

1. *Fond ohrožených dětí* [online]. Publikováno: 26.4.2010 [cit. 2010-04-30]. Dostupný z URL: http://www.fod.cz/stranky/adopce/nrp/pest_pece.htm
2. *Fond ohrožených dětí* [online]. Publikováno: 26.4.2010 [cit. 2010-04-30]. Dostupný z URL: http://www.fod.cz/stranky/adopce/nrp/por_pece.htm
3. *Ley.cz* [online]. [cit. 2010-04-30]. Dostupný z URL:
<http://zakony-online.cz/?s149&q149=all>
4. *MPSV odbor21* [online]. Publikováno: 1.1.2009 [cit. 2010-04-30]. Dostupný z URL:
http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/pestounska_pece
5. *Náhradní táta a máma* [online]. [cit. 2010-04-30]. Dostupný z URL:
<http://natama.cz/?sid=5>
6. *Náhradní táta a máma* [online]. [cit. 2010-04-30]. Dostupný z URL:
<http://natama.cz/?sid=11>
7. *Národní informační centrum pro mládež* [online]. Publikováno: 7.8.2009 [cit. 2010-04-30]. Dostupný z URL: <http://www.icm.cz/osvojeni>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ADHD Porucha pozornosti s hyperaktivitou

DD Dětský domov

MPSV Ministerstvo práce a sociálních věcí

NRP Náhradní rodinná péče.

PP Pěstounská péče.

SPC Speciálně pedagogické centrum

SPOD Sociálně-právní ochrana dětí.

SEZNAM PŘÍLOH

P I Rozhovor s rodinou R1

P II Rozhovor s rodinou R2

P III Rozhovor s rodinou R3

PŘÍLOHA P I: ROZHOVOR S RODINOU R1

1. Kdo motivoval Vaši rodinu k rozhodnutí o přijetí dítěte do pěstounské péče?

Motivací pro nás bylo mít úplnou rodinu, po které jsme oba dva toužili. Díky tomu, že se nám nepodařilo mít děti vlastní, zažádali jsme o adopci, protože pěstounské péče jsme se báli, díky tomu, že jsme neměli zkušenosti s výchovou. V adopci jsme tak měli postupně tři chlapce. O pěstounskou péči jsme zažádali po té, co jsme si ověřili a získali sebedůvěru, že výchovu zvládáme.

2. Co bylo Vaším zdrojem informací?

Spoustu informací jsem získala díky literatuře, jsem fanda Matějčka. Nastudovala jsem si potřebné informace, které jsem využila v adopci našich tří synů. Co se týče informací o pěstounské péči, tak ty už jsme měli díky adopci synů. Byli jsme již v kontaktu s jinými pěstouny, odborníky i se sociální pracovníci.

3. Jak by jste hodnotili přístup sociálních pracovníků?

Nejdříve jsem byla naštvaná, že mi pěstounskou péči rozmlouvá, ale pak jsme si dobře popovídali. Co se týče sociální pracovnice, která nás navštěvuje, nemůžu si ji vynachválit a máme osobně velice dobrou spolupráci. Nyní je však hodně pracovně a časově vytížená, takže naše komunikace je minimální. Od ostatních pěstounů vím, že jim vadí časté střídání sociálních pracovníků a také některým chybí léty osvědčená praxe.

4. Byli jste dostatečně informováni?

My ano, sama jsem aktivně sháněla co nejvíc informací.

5. Jak dlouhá byla čekací lhůta?

Na děti jsme čekali 1 – 2 roky. U adopce to chápu (jednalo se o poloromské děti, ne světlé), ale u pěstounské péče by čekací lhůta nemusela být tak dlouhá, pokud by dobře fungovalo propojení mezi pracovišti jednotlivých krajských úřadů.

6. Byli jste spokojeni s proškolením?

My jsme školením tenkrát neprocházeli, neexistovalo a je to škoda. Nyní sama jezdím „školit“ žadatele, nebo spíš sdílet svoje dosavadní zkušenosti.

7. S jakými problémy jste se setkali v průběhu vyřizování žádosti o pěstounskou péči?

Nevzpomínám si, spíš se nám pak stávalo, že nám nabízeli dítě, které jsme vzhledem k závažnosti postižení odmítli.

8. *Nastal nějaký problém po přijetí dítěte do pěstounské péče?*

Skoro pokaždé jsme museli pružně řešit různé situace, na které se nedá dobře dopředu připravit. Bohužel tady chybí služby, které by začínajícím pěstounům pomohly po přijetí dítěte do rodiny. Až po přijetí dítěte se začaly objevovat jeho „diagnózy“, které doposud byly skryty za pojmem citová deprivace.

9. *Kdo Vám pomohl řešit tyto problémy popřípadě jak jste se s nimi vypořádali?*

Hodně jsem komunikovala s ostatními pěstouny. Ani ne tak se svojí sociální pracovníci nebo psychologem z krajského úřadu. Nechtěla jsem budít dojem, že to nezvládám. Spíš jsem se obracela na neziskovky. Ti mě pak doporučili v některých případech obrátit se na odborníky v místě našeho bydliště.

10. *Je nějaký problém ještě nyní v současné době, který musíte řešit?*

Pořád něco řeším. Spolupracuji s pedagogicko-psychologickou poradnou, SPC, psychologem, psychiatrem. Jsou to buď jen poruchy učení ADHD, lehká mozková dysfunkce, hyperaktivita, mentální retardace, autismus, impulzivita, a další. Jsou to děti se specifickými problémy a potřebami.

11. *Co by jste hodnotili z Vašich problémů, se kterými jste se setkali, jako nejpodstatnější?*

Jsou to především různé poruchy chování, které vychází z různých postižení našich dětí, jak jsem uvedla před chvílí, a hlavně z citové deprivace – lhaní, krádeže, ale to je jen našťěstí u jednoho z dospívajících chlapců.

12. *Změnili by jste něco na současném systému?*

Systém NRP dle mého názoru je nedostatečný. Myslím si, že by se měl změnit a sjednotit. Dnes o NRP rozhodují tři ministerstva, což je asi největší problém. Také legislativa by se měla změnit. Je také chyba v práci domovů, protože jedno z dětí se dostalo na seznam vhodného dítěte pro pěstounskou péči až po pěti letech, i když toto stanovisko mělo už od jednoho roku. Mělo by se sehnat více pěstounských rodin, kam by děti byly přednostně umísťovány místo do ústavů. Především se jedná o ty nejmenší, tam bych zavedla PP na přechodnou dobu, než se jeho problém vyřeší umístěním do další rodiny.

13. *Jaký je Váš názor na kontakt dítěte s biologickou rodinou?*

Co se týče spolupráce s biologickou rodinou tu bych doporučila, ale ne u malých dětí, které potřebují pevnou citovou vazbu v náhradní rodině a u starších dětí by to měl být asistovaný kontakt za přítomnosti dalšího odborníka, nenechat v tom samotné pěstouny.

Každopádně bych nevytvářela umělé vazby, pokud u dítěte nefungovali ani v době, když bylo v dětském domově.

14. Jaký je Váš názor na profesionální pěstounskou péči?

O toto téma se intenzivně zajímám. Nyní (11.5.2010) jsem byla pozvána na jednání na MPSV, kde budeme na toto téma dále diskutovat. Naše legislativa pojem profesionální PP nezná, zná jen PP na přechodnou dobu. Za profesionální pěstouny jsou nyní považováni ti, kteří pobírají zvláštní odměnu pěstouna. Zavedení profesionální PP je zatím jediným možným řešením PP u nás tak, aby se více dětí dostalo do rodin, a to právě ty, na jejichž péči si pěstouni netroufnou. Podmínkou dobře fungující profesionální PP je zavedení služeb pro tyto pěstouny, aby tak náročnou práci zvládli a děti se nevracely nazpátek do DD.

15. Zúčastnili by jste se profesionální pěstounské péče?

Ano, já o této formě uvažuji, a to hlavně proto, že vzhledem ke své dosavadní praxi i věku mám v sobě některá témata zpracovaná. Pokud bych byla začínajícím pěstounem, asi bych do toho nešla a volila bych méně náročnější formy.

PŘÍLOHA P II: ROZHOVOR S RODINOU R2

1. Kdo motivoval Vaši rodinu k rozhodnutí o přijetí dítěte do pěstounské péče?

U nás to vzešlo tak, že jsme oba chtěli mít spoustu dětí. Máme tři vlastní děti, které jsme připravovali již od narození na to, že jednoho dne se naše rodina zvětší o další děti, kterým chceme pomoci. Měli jsme potřebu pomoci právě opuštěným a znevýhodněným dětem.

2. Co bylo Vaším zdrojem informací?

Informace jsme si zjišťovali postupně, díky internetu. Byla výhoda, že žena pracovala v dětském domově a měla přehled. I tak si myslím, že chybí řádná průprava pro pěstouny.

3. Jak by jste hodnotili přístup sociálních pracovníků?

Přístup sociální pracovnice si nemůžu vynachválit. Měli jsme štěstí, že u podání žádosti o pěstounskou péči byla stejná sociální pracovnice, která k nám dochází. Poskytla nám spoustu cenných informací a máme s ní velice dobrý vztah. Její práce je na profesionální úrovni.

4. Byli jste dostatečně informováni?

Myslím si že ano, hodně jsme se vyptávali a spoustu věcí jsme si našli na internetu. A také nám velmi pomohla jak jsem již zmínil naše sociální pracovnice.

5. Jak dlouhá byla čekací lhůta?

Čekací doba na přijetí dítěte po oběhání všech zdlouhavých, a dle mého názoru zbytečných vyšetření, bylo přes rok.

6. Byli jste spokojeni s proškolením?

Semináře, které pořádají nás nijak neoslovily, nejvíce informací jsme se pak dozvěděli díky kontaktům na pěstouny, kteří už pěstouny byli a mohli se tak podělit o cenné informace a rady. Je pravda, že dnes už tyto semináře jsou na jiné úrovni a myslím, že už jsou vyhovující.

7. S jakými problémy jste se setkali v průběhu vyřizování žádosti o pěstounskou péči?

V průběhu vyřizování jsme problémy neměli, když pomínu všechny ty prohlídky a psaní žádostí. Byli jsme doslova zavaleni papíry.

8. Nastal nějaký problém po přijetí dítěte do pěstounské péče?

Velmi mně překvapilo, že první návštěva sociální pracovnice byla až po půl roce co jsme měli doma první dítě, což dle mého názoru je také pozdě. Určitě by se měl sledo-

vat stav svěřeného dítěte, nebo i dětí dříve. Je důležité zjišťovat, jak si děti na novou rodinu zvykli, zda jsou vztahy mezi pěstounem a dětmi vyvážené. Myslím, že tím by se dalo předejít následnému vrácení dítěte zpět do ústavu. Jako další problém byl, že jsme chtěli dát děti do školky, a i u takového rozhodnutí musí být souhlas rodiče, toto mi připadá zbytečné. Taky se bojím toho, že pokud by se svěřenému dítěti mělo něco stát a bude potřeba lékařského zákroku, kde musí být taktéž souhlas, tak by už mohlo být pozdě. Mělo by se přesně stanovit a určit, v čem by jsme mohli rozhodnout bez souhlasu rodiče či poručníka.

9. Kdo Vám pomohl řešit tyto problémy popřípadě jak jste se s nimi vypořádali?

Problémy nám pomohli řešit ostatní pěstouni, se kterými se stále stýkáme. Samozřejmě také spolupracujeme s odborníky. Děti byly několikrát na psychologickém vyšetření.

10. Je nějaký problém ještě nyní v současné době, který musíte řešit?

Více méně jsou to běžné starosti. Ale asi bych vyzdvihl nepochopení od ostatních lidí. Myslí si, že pěstounská péče je výdělečný podnik. Já jim na to odpovídám, ať si to jdou klidně zkusit. Nikdo si neumí představit, jak je těžké se všem dětem věnovat. Máme jich sedm a víc už by jsme nezvládli. Musíme je neustále přesvědčovat, že je máme rádi. Kolikrát něco provedli, přišli a řekli „zlobím, ale má mě ráda?“ Oni se prostě potřebují neustále přesvědčovat, že je někdo má rád a že my jsme jejich rodina.

11. Co by jste hodnotili z Vašich problémů, se kterými jste se setkali, jako nejpodstatnější?

Největším problémem, který nás zaskočil, byla dlouhá doba na vyřízení všech formalit. Tyto formality nám zabrali 8 měsíců. Jako další z problematiky jsme řešili, že nám do pěstounské péče bylo dáno dítě, které bylo starší než naše děti, což si myslím, že nebylo vhodné. Mělo by se určitě pohlížet i na tyto skutečnosti.

12. Změnili by jste něco na současném systému?

Náš systém NRP potřebuje změnu. Co se týče přípravy pěstounů na pěstounskou péči považují tyto přípravy za nedokonalé, měly by být více propracovány.

13. Jaký je Váš názor na kontakt dítěte s biologickou rodinou?

Jsem názoru co se týče setkávání svěřených dětí s biologickými rodinami, že by měly být tyto setkání předem stanoveny, dále za jakých podmínek tato setkání budou probíhat, a také v jakém intervalu. Navíc by se měla brát v úvahu přání dítěte, zda-li o toto

setkání mají vůbec zájem. Já osobně se stykem s biologickými rodiči nesouhlasím. Neumím si představit, jak bych děti z návštěvy jejich biologických rodičů dostával, už tak nám trvalo roky získat si jejich důvěru a stanovit si určitý řád, který děti dodržují. Po návštěvě jejich rodičů si myslím, že by jsme mohli začít od začátku. Jsem si samozřejmě vědom, že je to případ od případu.

14. Jaký je Váš názor na profesionální pěstounskou péči?

Vím, že se teď často hovoří o tzv. profesionální pěstounské péči a tuto péči schvaluji, ale zatím jsem neslyšel o dobrém modelu. Model, který nabízí Natama se mi nezamlouvá. Myslím si, že by se na naše podmínky měl vymyslet nový model. Vždyť máme spoustu odborníků, kteří by mohli vhodný model pro naši republiku sestavit. Nesouhlasím také s názvem profesionální, myslím si, že název terapeutická by byla lepší.

15. Zúčastnili by jste se profesionální pěstounské péče?

Profesionální PP by jsme se nezúčastnili.

PŘÍLOHA P III: ROZHOVOR S RODINOU R3

1. Kdo motivoval Vaši rodinu k rozhodnutí o přijetí dítěte do pěstounské péče?

Motivací pro nás bylo, tedy jestli se tak tomu dá říct, úmrtí mého bratra a jeho ženy. Zůstalo po nich dítě, které jsme si vzali do příbuzenské pěstounské péče. To nás později přimělo vzít do pěstounské péče i další opuštěné děti.

2. Co bylo Vaším zdrojem informací?

Informace jsme žádné neměli, pomohli nám sociální pracovníce, které nás dobře informovali při přijetí synovce do příbuzenské pěstounské péče. Pak už jsme čerpali ze zdrojů na internetu a díky setkání s dalšími pěstouny. U přijetí dalších dětí jsme již potřebné informace měli.

3. Jak by jste hodnotili přístup sociálních pracovníků?

Jak jsem již zmínila, práce sociální pracovníce je vynikající, tím že jsme rychle řešili situaci synovce tak nám velmi pomohla a poradila. Seznámila nás se všemi možnými možnostmi.

4. Byli jste dostatečně informováni?

Tuto otázku vzhledem k odpovědi k otázce 2 této pěstounské rodině nepokládala.

5. Jak dlouhá byla čekací lhůta?

Na děti jsme čekali tři čtvrtě roku.

6. Byli jste spokojeni s proškolením?

Proškolení jsme doposud nebyli.

7. S jakými problémy jste se setkali v průběhu vyřizování žádosti o pěstounskou péči?

V průběhu vyřizování to byla více méně zoufalost, protože jsme nevěděli co máme dělat. Díky tragické události jsme do toho spadli rovnýma nohama. Ale jak jsem již zmiňovala tak nám opravdu moc pomohla sociální pracovníce. U dalších dětí jsme již všechno znali.

8. Nastal nějaký problém po přijetí dítěte do pěstounské péče?

Problém byl se vyrovnat se situací, která nás všechny potkala. Navštěvovali jsme nějakou dobu psychologa a to i po přijetí dalších dětí.

9. Kdo Vám pomohl řešit tyto problémy popřípadě jak jste se s nimi vypořádali?

Budu se opakovat, ale bez sociální pracovníce by jsme to nezvládli. Měla velké pochopení a hlavně se dobře orientovala. Poradila nám se vším co jsme v té době řešili.

10. Je nějaký problém ještě nyní v současné době, který musíte řešit?

Problém nyní žádný neřešíme. Dětem děláme poručníky a tím se nám naše problémy ulehčily.

11. Co by jste hodnotili z Vašich problémů, se kterými jste se setkali, jako nejpodstatnější?

Jako jeden z problémů bych vytkla, že je velice malá informovanost. Tím, že jsme se stali pěstouny bohužel narychlo, tak jsme o pěstounské péči vlastně vůbec nic nevěděli. Dalším problémem bylo vyřizování žádostí, nad kterými jsme strávili přes půl roku. U dalších dětí, které jsme přijímali do pěstounské péče jsme již na vše byli připraveni a tak to pro nás bylo jednodušší. Jen mi přišlo zbytečné podstupovat všechna vyšetření znovu, když už jsme je jednou absolvovali.

12. Změnili by jste něco na současném systému?

Systém NRP je docela dobrý, ale určitě potřebuje vylepšit. Mělo by se také více o NRP mluvit a ostatní občany seznámit s možnostmi, které NRP nabízí. Mělo by se urychlit svěřeni dětí do náhradní rodiny.

13. Jaký je Váš názor na kontakt dítěte s biologickou rodinou?

Setkávání s biologickou rodinou neřešíme, protože biologičtí rodiče o děti nejevili zájem a nyní jsme již jejich poručníky.

14. Jaký je Váš názor na profesionální pěstounskou péči?

O profesionální PP jsme slyšeli jen okrajově. Určitě je potřeba, aby tu něco takového vzniklo.

15. Zúčastnili by jste se profesionální pěstounské péče?

Profesionální PP by jsme se určitě nezúčastnili.